

Acord Ciutadà
per una
Barcelona
Inclusiva

Proposta de criteris per avançar cap a un model per garantir el dret a l'alimentació adequada a la ciutat de Barcelona

Projecte Tractor Barcelona Garantia Social
garantir la cobertura de les necessitats
essencials

Document de Treball
Maig 2017

Índex

Introducció	5
Estratègies actuals a la ciutat per garantir el dret a l'alimentació.	7
L'impacte de la crisi en l'alimentació saludable	12
Dimensions coincidents i criteris clau	14
Possibles propostes	23
Persones entrevistades	30
Documents de referència	31

Introducció

El present document pretén ser un document de treball per debatre una proposta de criteris per garantir el dret a la alimentació adequada a Barcelona.

És el resultat del treball del Grup d'Impuls i Seguiment del **Projecte Tractor Barcelona Garantia Social**, un espai impulsat per l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, per promoure el treball en xarxa i la coproducció entre els principals agents de la ciutat que treballen perquè qualsevol família o persona individual a la ciutat tingui garantides les seves necessitats més elementals o bàsiques de forma autònoma.

El principal objectiu del projecte tractor és **garantir** a les persones o famílies de la ciutat la cobertura de les principals necessitats bàsiques o vitals en relació al **dret a l'alimentació i a una temperatura adequada per al seu habitatge o accés als subministraments bàsics** amb criteris de dignitat.

Aquest treball ha estat elaborat en base al testimoni de representants de diverses organitzacions socials i de l'administració amb responsabilitats i/o experiència en l'àmbit alimentari a la ciutat de Barcelona, recollit a través de 16 entrevistes en profunditat.¹

A continuació, en primer lloc, s'exposen el conjunt d'estratègies que actualment existeixen a la ciutat per garantir el dret a l'alimentació; tot seguit es fa especial èmfasi a l'impacte de la crisi en l'alimentació saludable; en tercer lloc, s'exposen les principals dimensions coincidents

1. A la pàgina 30 del present document es detalla el llistat de persones entrevistades.

i criteris clau per avançar cap a aquest model de ciutat que garanteixi el dret a la alimentació; en quart terme, es recullen tot un seguit d'acords a impulsar; i finalment s'enuncia el conjunt de persones entrevistades i els documents de referència.

Estratègies actuals

a la ciutat per garantir el dret a l'alimentació

Actualment, a Barcelona (i a Catalunya) no hi ha recursos universals de rendes per garantir la cobertura de les necessitats bàsiques de les persones. Donat això, s'intenta garantir el dret a l'alimentació amb recursos procedents de diferents fonts. El resultat és un mapa fragmentat, tant d'actors com d'ajuts i serveis que es proporcionen.

A la ciutat, en l'àmbit alimentari coexisteixen diferents tipus d'estratègies.

Principalment:

1. La distribució i consum d'aliments d'una forma regulada i vinculada a una intervenció social (a través de l'Ajuntament i les entitats socials).

Però al mateix temps també es realitzen:

1. Actuacions de caire comunitari, que surten de baix cap a dalt per abordar la cobertura de les necessitats bàsiques a partir de buscar els propis recursos que les persones poden tenir (horts urbans, menjadors col·lectius...) i en les que també poden participar entitats del teixit associatiu i on l'administració pot recolzar i/o participar.
2. Donacions de menjar al carrer (no regulades, sense control ni garanties de salut).

El tipus de recursos per garantir el dret a la alimentació són els següents:

1. **Monetaris** (entre les quals hi ha per a la compra d'aliments) **en diferents formes:**

- Transferències, xecs, efectiu.
- Targetes moneders:
 - Permet normalitzar ja que la persona pot anar a qualsevol establiment que vengui menjar.
 - Permet poder fer una activitat complementària i educativa i, a la llarga amb molts bons beneficis, com treballar tot el tema de menjar saludable. Alhora que ajuda a detectar altres necessitats.
 - És molt més eficient de gestionar que els xecs.
 - S'ha arribat a acords amb establiments perquè facin descomptes per l'ús d'aquesta targeta.
- Beques menjadors.
- Pagament de rebuts o altres despeses (habitatge, salut, educació...).
- Altres rendes i ajuts, com la Renda Mínima d'Inserció, el Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social per a famílies amb menors de 0-16 anys (targeta moneder d'infància-100€ al mes per fill/a durant un any per alimentació i productes d'higiene), el Fons per a dones amb família monoparental i dones amb prestació no contributiva (targeta moneder), la targeta Barcelona Solidària per a famílies en situació d'urgència (targeta moneder per la compra d'aliments en establiments en conveni amb l'Ajuntament).
- Majoritàriament s'aposta per una renda garantida de ciutadania.

2. Serveis i donacions de productes bàsics alimentaris en espècie:

- Sistema de repartiment a través dels centres de distribució d'aliments/agrupacions o d'entitats socials:
 - A les seus de les entitats (Lots).
 - Als Centres de distribució d'aliments / agrupacions (Sistema de punts o altres).

Tipus d'aliments: sobre tot sec (perquè han de ser duradors) però també fresc, congelat, cuinat...

- Menjadors municipals o d'entitats (per a persones que no disposen d'habitatge o que necessiten sortir de casa)
- Àpats a domicili (per gent gran i famílies que viuen en habitacions i no disposen de cuines)
- Àpats en companyia (per a gent gran sense recursos i per reduir la soledat de gent gran).
- També, esmorzars i berenars a pisos d'acollida, centres residencials, i altres equipaments.

Origen dels productes o aliments en espècie:

- Pla d'Ajuda Alimentària de la UE: productes agraris que compra el Ministeri d'Agricultura a través del Fons Espanyol de Garantia Agrària (FEGA) i els distribueix a Creu Roja i el Banc dels Aliments, per posar-los a la disposició de persones vulnerables. Són només 14 tipus de productes d'alt poder nutritiu.
- Excedents alimentaris (sec, fresc, cuinat, congelat...). Segons l'Agència de Residus de Catalunya² els excedents

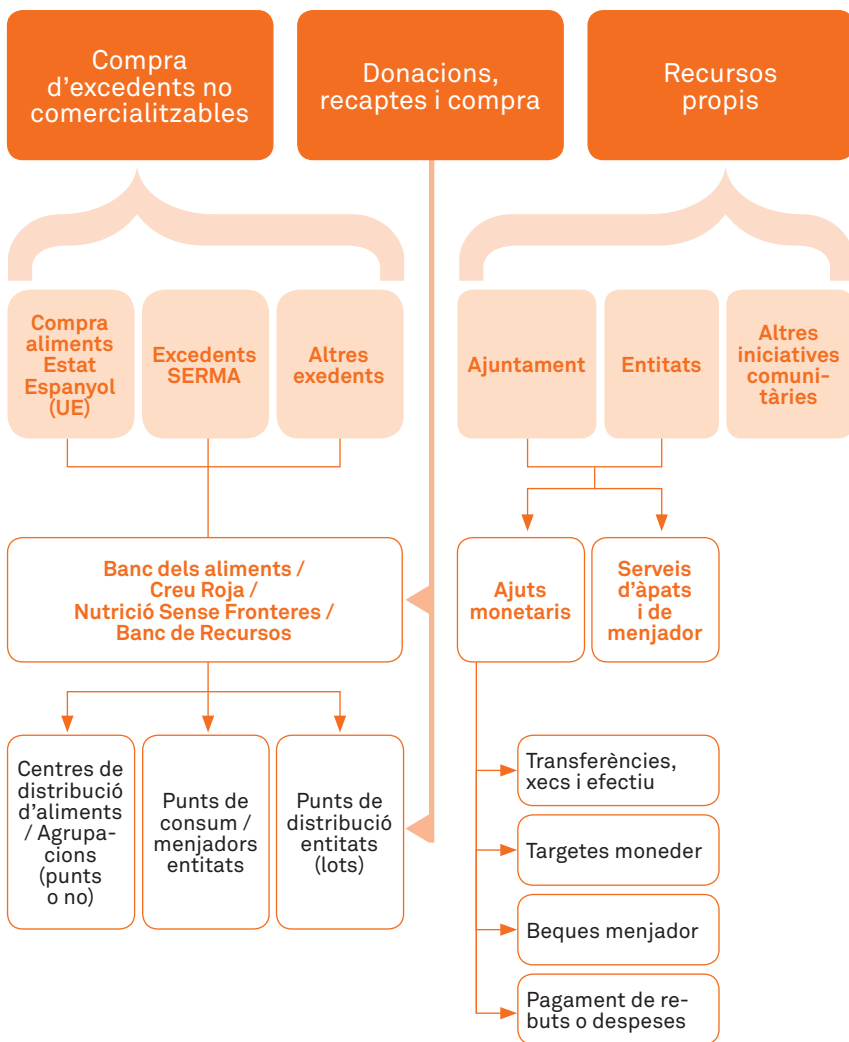
2. Agència de Residus de Catalunya (ARC) i Generalitat de Catalunya: "Guia consum responsable d'aliments" [http://www20.gencat.cat/docs/arc/Home/LAgencia/Publicacions/Centre%20cata%20del%20reciclatge%20\(CCR\)/guia_consum_responsablebr.20.11.12.pdf](http://www20.gencat.cat/docs/arc/Home/LAgencia/Publicacions/Centre%20cata%20del%20reciclatge%20(CCR)/guia_consum_responsablebr.20.11.12.pdf)

són els aliments que es desaprofiten, tot i tenir encara valor com a recurs nutritiu per a les persones, constitueixen el malbaratament alimentari. Concretament són restes d'aliments preparats o cuinats menjables, restes del plat o retornades de les taules menjables (amb les pells, ossos, closques i altres parts no separables), menjar fet malbé, així com menjar en bon estat (envasat o no) que hom pot trobar dins dels circuits de recollida selectiva de la FORM i la recollida de la fracció resta que generen les llars, la restauració i la distribució al detall.

- Productes provinents del SERMA, programa d'excedents no comercialitzables de fruites i hortalisses de temporada retirades dels mercats.
- Una part important dels aliments que reparteixen les entitats de distribució, provenen de la recuperació d'excedents d'empreses d'alimentació, cooperatives, minves de les cadenes de distribució o les que es produeixen a Mercabarna. També de donacions d'empreses, pagesos, etc.
- Compra i recollida d'aliments per distribuir (campanyes solidàries com el Gran Recapte, recol·lectes pròpies de les entitats,...). Arriben uns productes concrets i sovint es reben en grans quantitats, que es canalitzen a través de les entitats i aquestes ho distribueixen als beneficiaris segons les seves finalitats d'acció social.
- Les compres directes d'aliments realitzades per les entitats i finançades per donacions de les empreses no alimentàries o dels propis ciutadans, que contribueixen a donar regularitat i a completar la dieta dels productes que es distribueixen.

Es proposa el següent esquema per sintetitzar l'abordatge social per garantir el dret a l'alimentació actual a la ciutat:

Circuit actual per garantir el dret a l'alimentació a Barcelona:

L'impacte de la crisi

en l'alimentació saludable

- L'actual problemàtica en l'alimentació de la població és més d'alimentació de qualitat que d'alimentació insuficient. Com a conseqüència de la crisi s'ha observat una disminució del consum de productes frescos com la carn, el peix, les verdures i les fruites; i un augment del consum de llegums, així com d'aliments rics en greixos saturats, sucre i sal. (Carrillo, 2016).
- A més a més, s'ha incrementat en els darrers anys el consum d'aliments altament calòrics, poc nutritius, però a un preu més assequible que l'alimentació saludable. És a dir, s'ha observat una disminució del consum d'aliments variats, i un augment del menjar ràpid i fàcil. D'aquesta manera, es cobreixen les necessitats energètiques però augmenten les deficiències de certs nutrients (Carrillo, 2016).
- La problemàtica de les persones en situació de vulnerabilitat es la manca de recursos per afrontar, de manera digna, totes les necessitats mínimes que tenen. L'alimentació, no sent la de més importància en despesa econòmica, si requereix de recursos als que han de fer front de manera precària aquestes persones.
- Destaca el percentatge de la població amb excés de pes i obesitat essent superior entre les persones que es troben en situació de vulnerabilitat, especialment entre els menors de 15 anys (ESCA, 2015).
- Alhora, les persones en situació de vulnerabilitat tendeixen a adoptar un patró alimentari basat en aliments de baix cost, energèticament densos i poc nutritius (Càritas, 2016; Observatori de Vulnerabilitat de la Creu Roja a Catalunya, 2015).

- La crisi ha augmentat la dificultat de la planificació i compra dels aliments entre les famílies.
- Ahora, també ha augmentat la inseguretat alimentaria entre les llars més vulnerables, és a dir, la dificultat per accedir a una alimentació suficient i saludable de formes socialment acceptables provoca preocupació i angoixa, fet que afecta la salut de les famílies (Observatori de Vulnerabilitat de la Creu Roja a Catalunya, 2015).
- A més, la distribució d'aliments, dificulta la possibilitat de les famílies de seguir una dieta basada en els seus costums, cultura i creences, al mateix temps que es corre el risc que les famílies desapreguin hàbits bàsics adquirits.

La pobresa s'ha fet més severa, més àmplia i es donen respostes més fragmentades:

- La pobresa no és només alimentària, és a dir, les persones i famílies amb necessitats alimentàries, també tenen dificultats per mantenir l'habitatge, el pagament de rebuts, per la compra de productes bàsics no alimentaris, etc.
- Tot i això, ha fracturat la realitat social i es dona resposta de manera separada. Les persones reben diferents recursos i els reben de diferents agents (ajuntament, entitats, ...).
- S'està derivant a persones o famílies a serveis i recursos per als quals aquests no estan destinats. Per exemple, derivar a menjadors socials a persones i famílies que disposen de cuines però que per manca de recursos potser no les tenen condicionades o que els hi manca recursos per cuinar, pagar els subministraments o comprar. O derivar a menjadors socials a persones i famílies per reduir-los la despesa alimentaria (es calcula que un menjador social representa un estalvi d'uns 200€/mes per una persona) i que aquesta quantitat la puguin dedicar al pagament d'altres despeses (lloguers, subministres, etc.).

Hi ha moltes dimensions coincidents entre el conjunt dels actors que interactuen, especialment entorn la necessitat d'avançar en els següents **criteris clau**

1. Diferenciar conceptualment i estratègicament excedent alimentari, malbaratament i política de reducció de la pobresa.

- Els excedents son fruit del desajust entre oferta i demanda dels mercats i de les polítiques de preus imperants. Així mateix son conseqüència d'altres molts factors, com és de la mala o difícil previsió de la demanda a l'hora de planificar la producció, del desajustos entre capacitat productiva i capacitat distribuïdora, de la disponibilitat d'infraestructures, etc. Una gestió econòmica eficient anirà destinada no tant sols a reduir la producció d'excedents, sinó, i molt especialment, a que no es produeixin.
- És malbaratament tot aquells bens que es destrueixen sense arribar a ser consumits. La destrucció d'aliments genera problemes ambientals i despeses en el tractament dels seus residus. Es considera positiva tota aquella activitat encaminada a aprofitar el valor nutricional de tots aquells excedents alimentaris, evitant la seva destrucció.
- La pobresa, entesa en sentit econòmic, es defineix per la UE, com el conjunt de les persones o llars que es troben en una situació igual o inferior al 60% de la renda mitjana d'un país concret. Per tant s'associa directament a la desigualtat

econòmica. La reducció de la pobresa anirà lligada a una millor distribució de les rendes, i/o de la transferència de rendes a través de prestacions i serveis.

- Les polítiques de reducció de la pobresa cal fonamentar-les en l'atenció i el reforçament de la dignitat, autonomia i apoderament de les persones en situació de vulnerabilitat i risc d'exclusió.
- Cal canalitzar els excedents i donacions cap al conjunt de serveis que permeten una atenció normalitzada: menjadors de residències, escoles, hospitals, àpats a domicili, etc.

2. Reduir el malbaratament alimentari

- S'ha de treballar per reduir el malbaratament alimentari i de qualsevol tipus a nivell global i en l'origen més important: la producció d'excedents.
- Els excedents de supermercats es gestionen a través de les minves: microrecollides de proximitat de les entitats socials de l'entorn. S'aconsegueixen recuperar més de 3 milions de Kg de minves a la província de Barcelona, que son canalitzades a entitats amb capacitat de distribuir-les de manera eficient adequada, però genera molta feina per les entitats i exigeix una molt alta coordinació per donar sortida a aquests productes.
- Cal buscar i impulsar alternatives, que avui ja son una realitat, en diversos establiments alimentaris (per exemple amb la reducció de preus a productes amb caducitat propera) perquè aquests productes puguin arribar al conjunt de la població, doncs es contribueix a disminuir una part dels excedents, reduint el malbaratament, que es produeix en la cadena alimentària.
- També es proposa orientar els Centres de Distribució d'Aliments cap a la reducció del malbaratament alimentari, obrint-los al conjunt de la població amb mesures que impedeixin la comercialització dels productes alimentaris.
- Sensibilitzar a la població sobre el malbaratament alimentari i les seves conseqüències a nivell ambiental, comunitari i de salut,

amb accions com la campanya “Remenja’m.cat”. Promoure canvis en les pautes de consum.

- I desenvolupar altres projectes per donar sortida als excedents alimentaris a partir de la seva transformació en productes alimentaris de qualitat. Hi ha iniciatives a tenir en compte, com per exemple:
 - We food (Dinamarca).
 - A.N.D.E.S (França).
 - Aplicació mòbil “Too good to go” per donar sortida al menjar que llencen els restaurants. Implantat a Regne Unit, Alemanya, Noruega, Estats Units i França.
 - Formació i Treball: comerç, reutilització de roba, formació i inserció laboral, etc.
 - “Barcelona comparteix el menjar” de Nutrició sense Fronteres, projecte per l’aprofitament dels menús dels restaurants dels hotels.
 - El “Pont Alimentari” de la Fundació Banc de Recursos i Rezero.
 - Inditerres (cooperativa ecològica).
 - Marca “Im-perfect” de l’Associació d’Espigoladors.
 - La Nevera Solidària a l’Ateneu l’Harmonia de Sant Andreu.
 - L’aplicació mòbil “Last Minute Market” basada en la notificació, per part dels subministradors alimentaris, a la població que disposa d’aquesta aplicació per evitar el malbaratament dels aliments.

3. Promoure la màxima normalització i inclusió

- Avançar per garantir el dret a l’alimentació de forma digna i normalitzada.
- Promoure que les persones puguin comprar a la xarxa normalitzada (supermercats, mercats municipals i comerç de proximitat), és a dir, on vulguin.

- En una situació en que no existeix una renda bàsica de ciutadania que cobreixi les necessitats bàsiques de totes les persones, ni uns serveis universals que garanteixin uns drets socials de tota la població, es considera adient canalitzar, en base a una atenció que afavoreixi l'apoderament de les persones i famílies, els excedents alimentaris a fi d'evitar el malbaratament dels excedents i l'adequada cobertura de les necessitats alimentàries de persones i famílies en procés d'exclusió social vulnerables. En aquest sentit, Barcelona és un referent en l'organització de la distribució dels excedents alimentaris cap a entitats socials que integren la satisfacció d'aquesta necessitat bàsica en un projecte més ampli d'atenció social a les persones: menjadors de residències gent gran, hospitalàries, berenars a centres, àpats en companyia, etc.
- Es considera desitjable i necessari, per un procés d'autonomia personal i social, que el lliurament de lots d'alimentació a famílies per part d'algunes entitats o persones físiques, es substitueixi en el futur més immediat possible, per una garantia d'ingressos mínims que permeti satisfer les necessitats bàsiques o mentrestant per targetes moneder, o qualsevol altre instrument que permeti a la persona o/i família adquirir els aliments de la mateixa manera que ho fan les persones i famílies amb suficiència econòmica.
- Es considera que cal avançar en que la distribució en espècie sigui cada vegada més reduïda i únicament per situacions d'emergència i temporals, en la mesura que s'avanci cap a d'altres mesures socials que permetin a les persones en situació de pobresa i exclusió social satisfer les seves necessitats fonamentals.
- Promoure el dret a alimentar-se per un mateix (i no el dret a ser alimentat), fomentar que les persones siguin autònomes i prenguin les seves pròpies decisions.
- Evitar el control social de les persones en situació de pobresa.

4. Donar respostes integrals i globals

- Es veu l'alimentació com allò primordial que no li pot faltar a ningú, en canvi, això no passa amb altres àmbits molt més importants com l'habitatge. És molt més fàcil fer activitats filantròpiques amb l'alimentació perquè hi ha excedents, malbaratem el menjar i no li donem valor.
- Cal tenir en compte que si el dret a l'habitatge estigués garantit, el dret a l'alimentació estaria molt més resolt, ja que es calcula que la despesa en alimentació de les famílies suposa només entre un 15 i un 18% dels seus ingressos.
- A les persones en situació de pobresa, tot els hi surt més car per les quantitats que han de comprar, per com s'han d'administrar, perquè pels lloguers se'ls hi exigeix molt més, per falta d'economies d'escala. Per una persona que surt del carrer, llogar una habitació és molt més car que per a un estudiant, per exemple.
- Per aquest motiu s'aposta per avançar cap a un model d'atenció integrador i per la compactació de les ajudes, és a dir, tendir a no fraccionar les ajudes ni atendre de forma separada les diverses necessitats (habitatge, alimentació, productes no alimentaris, subministraments, etc.).

5. Garantir la suficiència d'ingressos de la ciutadania

- Avançar en l'establiment d'una Renda bàsica de ciutadania, complementant-la amb altres mesures ja comentades, fins aconseguir el nivell que permeti a les persones viure amb les seves necessitats fonamentals cobertes.
- Promoure ajudes monetàries, o polítiques d'ingressos mínims en funció de les càrregues familiars, perquè les persones puguin viure dignament i comprar on vulguin.
 - És molt més barat i eficient donar diners i que la gent pugui comprar els aliments que vulguin, que fraccionar les ajudes i les respostes.

- Es proposa, per exemple, agafar els paràmetres objectius que dona l'Agència de Salut Pública en quan a la despesa que implica l'alimentació per edats, i a partir d'aquests barems i dels ingressos, actuar i donar cobertura en funció de les necessitats que hi hagi.
- Les ajudes econòmiques s'haurien de fer de manera automàtica; establint una gradació en funció dels ingressos. S'haurien de gestionar des d'una oficina de gestió de prestacions.

6. Promoure l'autonomia i l'empoderament de les persones:

- Ajudar a les persones i famílies a sortir-ne per si mateixes, mitjançant un acompanyament, programes de formació, un pla d'ocupació, i un procés d'apoderament personal.
- Avançar cap a models no assistencialistes (basats el fet de només rebre).
- Promoure projectes igualitaris i de reciprocitat en els que:
 - no es diferenciï entre persones riques i pobres,
 - tothom doni i tothom rebi (reciprocitat),
 - solidaris i per compartir,
 - es puguin crear llocs de treball de col·lectius amb dificultats,
 - siguin sostenibles
 - i s'impulsin des de la comunitat.
- Promoure la xarxa social, familiar i comunitària de les persones.
- Fomentar l'autoorganització, l'autogestió, la solidaritat, la coresponsabilitat i el suport mutu, per ajudar a les persones a ajudar-se.
- Donar suport a iniciatives veïnals autogestionades que donen protagonisme a les persones ateses, les apodera i participen d'una forma inclusiva.

- Que les persones i famílies que es vinculin a aquests projectes ho facin en qualitat de participants, fent que productors i consumidors participin directament en la presa de decisions.
- Un exemple d'aquest plantejament seria la cuina comunitària del projecte "més amb menys" de Roquetes.
- Garantia de l'alimentació juntament amb el desenvolupament d'altres habilitats socials i individuals que fomenten l'autonomia i l'empoderament de les persones.
- Foment de competències individuals i apropament de coneixement i de la formació adequada per elaborar dietes equilibrades i saludables.
- Un projecte impulsat a través de la col·laboració dels serveis socials, les entitats i el veïnat de Roquetes.
- Orientar que l'estalvi en alimentació de les persones que vagin als serveis:
 - l'inverteixin en un projecte de futur per sortir de la pobresa.
 - el retornin en diners o en hores d'acció voluntària, com per exemple "el restaurant del temps" de Terrassa "La trobada".
- Augmentar la participació activa de les persones usuàries dels serveis de menjador, i transformar-los en un servei més d'un abordatge integral.

7. Promoure el consum de proximitat

- Garantir l'autonomia econòmica de les persones i famílies perquè puguin comprar on vulguin en funció de les seves creences, cultura o religió, i utilitzin el comerç de proximitat, per exemple, anant a comprar als mercats municipals.
- D'aquesta manera es revitalitza el comerç dels territoris empobrits, afavorint el mercat local, l'ocupació, la generació de vincles i teixit associatiu.

- Implicar als mercats, al petit comerç i a l'economia solidària (per exemple, que puguin aplicar descomptes a les compres realitzades amb la targeta solidària).
- Desenvolupar campanyes informatives i formatives envers l'alimentació saludable des dels subministradors de proximitat.
- Fomentar hàbits saludables des dels mercats municipals com a punt neuràlgic, a partir de tallers de cuina, de formació en alimentació saludable des d'una vessant lúdica, de l'apropament del producte fresc.
- Subvencionar els preus dels productes dels mercats municipals per compres realitzades amb la targeta solidària.
- Fomentar el consum responsable des de les entitats socials i l'administració pública.

8. Garantir el dret a l'alimentació saludable

- S'ha de garantir que tothom tingui l'oportunitat de menjar de manera saludable. Una alimentació de prou qualitat que garanteixi a la persona desenvolupar-se correctament a la societat.
- Tothom hauria de poder anar a comprar en els mateixos supermercats i evitar les desigualtats socials en l'accés a l'alimentació saludable.
- S'haurien d'eliminar els lots perquè no sempre estan equilibrats ni adaptats a les persones, depenen del treball de les entitats.
- Es podrien implantar descomptes en aquells productes alimentaris que fomentin una alimentació saludable tant per a persones amb situacions de precarietat alimentària com per al conjunt de la població.
- En aquest sentit, els mercats tenen un paper clau, no només per la tipologia de productes que es venen (majoritàriament

frescos), sinó perquè els aliments es manipulen davant del client i s'estableix una relació i vincle venedor/a – client/a, que aconsella i educa en com cuinar els aliments o com conservar-los.

- Promoure espais formatius, festes i tastos en espais lúdics, especialment als mercats i comerços de proximitat.
- Reforçar les economies locals i l'agricultura de proximitat.
- Satisfer les necessitats alimentàries mitjançant pràctiques de producció, distribució i consum que es basin en els principis de sostenibilitat, equitat i justícia ecològica i social.

9. Creació d'ocupació i inserció sociolaboral

- El sector de l'alimentació podria ser un bon sector de creació d'ocupació, impulsant programes d'ocupació.
- Cal promoure un model que generi ocupació, perquè és la via per dignificar a les persones i per garantir la seva autonomia.
- Crear projectes en els quals les persones que gestionen el projecte siguin professionals sortits de programes de reinserció laboral; que les pròpies persones que estan en situació de pobresa puguin fer un pla de formació i treball dins d'aquests propis centres i que aquests centres es financin perquè la gent hi va a comprar.
- Cal impulsar projectes sostenibles que incorpori a les persones al circuit de treball a través de la creació d'ocupació o programes de reinserció laboral.
- Projectes que vagin de la mà de un programa d'acompanyament per a la inserció, i d'una major atenció social i de més durada en el temps.
- Donar suport per a l'impuls de projectes d'autoocupació i comunitaris.

A partir de les entrevistes realitzades, es van recollir unes primeres propostes d'**acords**, que han estat treballades i consensuades en el marc del Grup d'Impuls i Seguiment del Projecte Tractor.

Els acords es recullen a continuació en funció de **dos criteris clau**:

- 1. Desenvolupar l'abordatge integral, inclusiu i normalitzat del dret a l'alimentació, que promogui l'autonomia i l'apoderament de les persones.**
- 2. Fer front al malbaratament avançant en la reorientació de les polítiques d'aprofitament alimentari.**

1. Desenvolupar l'abordatge integral, inclusiu i normalitzat del dret a l'alimentació, que promogui l'autonomia i l'apoderament de les persones.

1.1. Promoure la transferència de rendes no condicionades i l'ús de la targeta solidària.

- Ajudant a que les persones disposin un mitjà de pagament que afavoreixi que segueixin comprant als establiments habituals.
- Donant resposta amb eficàcia i rapidesa.
- Fomentant la col·laboració i la implicació dels supermercats, així com dels mercats, comerç de proximitat i l'economia solidària, aplicant descomptes a les compres realitzades amb aquestes targetes.
- Aplicar més descomptes en aquells aliments que es considerin més saludables i imprescindibles per a una alimentació saludable i equilibrada, com la fruita, la verdura o l'oli d'oliva. Es podria utilitzar un segell com l'AMED que especifica els restaurants de cuina mediterrània.

1.2. Crear espais comunitaris multifuncionals per cuinar i conservar aliments de forma compartida entre les famílies d'un mateix territori.

Crear aquests espais a través dels centres cívics, entitats socials i altres equipaments. On també s'impulsin tallers de cuina, tallers de reaprofitament d'aliments, ...

Com per exemple:

- Cuines comunitàries (com el projecte Més amb Menys de Roquetes),
- La nevera Solidària de l'Ateneu l'Harmonia de Sant Andreu,
- La Xarxa d'Aliments de Gràcia.
- Horts urbans i socials.

1.3. Ajustar i revisar el model de menjadors socials.

- Impulsar un procés per repensar els serveis de menjadors socials conjuntament amb les persones usuàries.
- Avançar perquè l'objectiu dels serveis no sigui l'alimentació, sinó que aquests siguin una excusa per treballar altres temes mitjançant cursos, formacions, serveis d'acompanyament, etc.
- Defugir del concepte de menjador social i promoure que no sigui un espai on anar a rebre menjar i prou, sinó que s'apoderi les persones usuàries.
- Els menjadors han de ser un recurs temporal, on treballar tots aquells aspectes que dificulten a la persona menjar a casa seva de manera autònoma. Per tant, cal un clar acompanyament amb coordinació amb Serveis Socials o entitats.
- Els menjadors haurien de anar adreçats a persones que no tenen un domicili o que no tenen un espai on cuinar o relacionar-se.
- Que esdevinguin serveis com a espais de relació, en els que també s'hi menja.
- Avançar cap a projectes de caire més comunitari que promoguin una participació activa de les persones. Avançar de la persona usuària- beneficiària a la persona participant-voluntària.
- Es proposen models autogestionats, en què les persones usuàries hagin de participar (cuinar, parar taula, rentar,...) i puguin triar el que volen menjar. Models més similars a les cuines comunitàries, en els que es pugui continuar garantint una alimentació equilibrada i saludable amb aquestes noves modalitats.

1.4. Prendre un posicionament en contra dels punts de donacions de menjar al carrer.

- Denunciar el buit legal existent en relació a les donacions informals d'alimentació al carrer. No està prohibida la

donació d'aliments al carrer perquè no hi ha contrapartida, es considera una relació entre particulars.

- No estan regulades, no tenen cap control ni garanties de salut.
- Es realitzen amb bona voluntat, però a la llarga no ajuden a les persones, ja que no hi ha un treball i un acompanyament que les ajudi a resoldre les seves problemàtiques, a disposar de recursos i a alimentar-se de forma autònoma.
- Sensibilitzar i treballar amb les entitats i persones que els impulsen per evitar-los.

1.5. Impulsar un treball en xarxa entre el conjunt de sectors implicats en l'alimentació a la ciutat.

- Promovent la comunicació, la confiança i la responsabilitat tant dels Serveis Socials, les entitats socials, la indústria alimentària, els supermercats, mercats, com dels professionals de la salut.
- Per millorar el model seria molt positiva la col·laboració entre les diferents àrees de l'administració, les taules d'alimentació locals, les persones beneficiàries, ...
- Trobar un equilibri entre el benestar econòmic de la indústria alimentària i el benestar en termes de salut de la població.
- Promoure taules d'alimentació local que incloguin treball en xarxa i transversal entre tots els agents implicats: des de la indústria alimentària i els subministradors de proximitat fins als professionals sanitaris, passant per l'administració i el teixit associatiu.

1.6. Recomanar la revisió del sistema d'aplicació del Fons d'Ajuda Europeu a les persones més desfavorides (FEAD) per al període 2021-2027 amb l'objectiu que reflecteixi el màxim de tots els punts del present document.

1.7. Impulsar altres projectes de coproducció públicoprivats, que s'estan desenvolupant amb èxit, com per exemple:

- Elaboració d'una Guia d'Alimentació Saludable com la de l'Agència de Salut Pública destinada a les escoles.
- Campanya italiana "adopta un avi per dinar" basat en què les escoles conviden a aquells avis amb pocs recursos alimentaris o que viuen sols a tenir àpats en els menjadors escolars garantint l'alimentació saludable i la companyia.
- Projecte de incorporació social a través de l'agricultura ecològica a Navarra. Projecte que descansa en la reinserció social i econòmica de persones en exclusió social a partir del cultiu de productes ecològics destinats a l'autoconsum dels seus participants i, en segon lloc, a la seva comercialització.
- Ruta pel comerç local "Compra productes locals a la botiga del teu barri" a Córdoba.
- "Estima el menjar, odia els residus" al Regne Unit. Iniciativa per a la minimització dels residus d'aliments de les llars a través d'esdeveniments comunitaris i tallers de compostatge comunitari.
- Projecte a França d'incorporació del 50% de productes ecològics, sostenibles i de proximitat a la restauració col·lectiva amb l'objectiu d'introduir el 50% de productes de proximitat a la restauració col·lectiva pública de la vila.
- La botiga social i solidària de comestibles a Lyon (França). Consisteix en un sistema dual de preus: la clientela anomenada beneficiària (disposa de pocs recursos) compra productes a un preu més reduït degut a les compres de la "clientela solidària" (disposa de més recursos) que paga el marge restant tot pagant un preu més elevat pels productes que compren. Així mateix, la clientela que disposa de menys recursos pot comprar aliments i obtenir diversos descomptes per als productes orgànics, locals i el menjar fresc.

2. Fer front al malbaratament avançant en la reorientació de les polítiques d'aprofitament alimentari

2.1. Promoure un posicionament en relació al projecte de llei sobre malbaratament alimentari de la Generalitat.

- Col·laborar amb la Plataforma aprofitem els Aliments per impulsar canvis en el projecte de llei en la direcció que s'estableix en el present document.
- Fer èmfasi en el model que volem per la ciutat i que desenvolupa aquest document.
- Fer difusió del posicionament conjunt en contra del malbaratament.
- Promoure polítiques públiques perquè no hi hagin excedents.

2.2. Sensibilitzar i promoure la lluita contra el malbaratament

- Augmentar la comunicació de manera alineada de tots els actors implicats en el projecte tractor, sobre quina és la realitat i quines accions s'estan abordant en aquesta temàtica.
- Una millora comunicativa fomentarà que la ciutadania sigui conscient de les accions realitzades, tant per part de l'Ajuntament de Barcelona com de les entitats del tercer sector, per garantir el dret a l'alimentació i evitar els excedents i el malbaratament alimentari.
- Sensibilitzar a la població sobre el malbaratament alimentari i les seves conseqüències a nivell ambiental, comunitari i de salut.
- Promoure un canvi cultural del conjunt de la ciutadania i del sector alimentari. Cal trencar amb estereotips i paradigmes culturals que impossibiliten un canvi de model que garanteixi l'alimentació.
- Impulsar estratègies per promoure canvis en les pautes de consum.

- Fomentar la compra responsable, tant de la ciutadania com de les entitats i administracions.
- Explicar que la mala alimentació és un fenomen global i no només de les persones pobres.

2.3. Desenvolupar i ampliar iniciatives i bones pràctiques en l'àmbit de l'aprofitament alimentari.

- Potenciar supermercats de qualitat oberts al conjunt de la ciutadania que evitin el malbaratament alimentari.
- Impulsar sistemes similars al model de MenjaFutur, que es ven aliments cuinats, o al de Formació i Treball que es ven roba de segona mà, en el que els compradors que vagin derivats per Serveis Socials o una entitat social puguin adquirir el producte en funció de les seves necessitats, sempre respectant la voluntat dels donants.
- Estudiar el desenvolupament d'iniciatives similars al projecte WeFood, impulsat per la Dan Church Aid, que ven a baix preu productes imperfectes o a punt de caducar, i que reinverteix els seus beneficis en la pròpia entitat.

2.4. Aprofitar el valor nutritiu de les minves produïdes, després d'haver fet el màxim esforç per minimitzar-les.

- Promoure que tots els comerços de la ciutat de Barcelona tinguin un espai físic on incorporar aquells productes a punt de caducar accessible i disponible per a tota la ciutadania.
- I evitar les tones d'aliments que es llencen.

Es proposa impulsar un debat en profunditat en el marc d'una conferència, per presentar, debatre i contrastar la proposta de criteris amb els i les professionals de les entitats i l'Ajuntament de Barcelona, tant amb perspectiva a curt com a llarg termini.

Persones entrevistades

Àgata Miquel i Alexandra González	Cooperativa Roba Amiga – Fundació Formació i Treball
Albert Sales	Tinença de Drets Socials. Ajuntament de Barcelona
Anna Garcia	Creu Roja a Barcelona
Bet Bàrbara	Serveis Socials de Roquetes. Projecte Més amb Menys.
Carme Fortea i Lourdes Herruz	Departament d'Atenció a Persones Vulnerables. Ajuntament de Barcelona
Davide Malmusi	Departament de Salut. Ajuntament de Barcelona
Elena Carrillo	Grup de recerca de la Universitat Blanquerna
Esther Vidal i l'Elisenda Martínez	Comissionat d'Economia cooperativa, social i solidària. Ajuntament de Barcelona
Lluís Torrens	Direcció d'Estratègia i Innovació. Ajuntament de Barcelona
Mariona Ortiz	Pont alimentari. Fundació Banc de Recursos i Rezero.
Mercè Darnell	Càritas Diocesana
Mercè Vidal	Nutrició Sense Fronteres
Mireia Barba	Associació Espigoladors
Patrici Hernández	Institut Municipal de Serveis Socials
Pere Pujadó, Carme Costa i Miquel Feltre	Fundació Banc dels Aliments
Toni Quintana	DISA Arxiprestat Trinitat-Roquetes

Documents de referència

- Carrillo, E.; Cussó-Parcerissas, I; Riera-Romaní, J. *Development of Healthy Food Reference Budget for an adequate social participation at the minimum*. Public Health Nutrition. 2006
- Carrillo, E.; Cussó-Parcerissas, I; Riera-Romaní, J. *Development of Healthy Food Reference Budget for an adequate social participation at the minimum*. Public Health Nutrition. 2016
- *Fràgils. L'alimentació com a dret de ciutadania*. Informe 05 de Càritas. Desembre 2016.
- *Informe 2015 de l'Enquesta de salut de Catalunya (ESCA)*. Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Agost 2016
- *L'accés de la infància a l'alimentació saludable*. 8è estudi de Observatori de Vulnerabilitat de la Creu Roja a Catalunya. Març 2015
- Pomar, Ariadna; Tendero, Guillem. *"Ja volem el pa sencer"*. *Respostes a la pobresa alimentària en clau de Sobirania Alimentària*. Abril de 2015. Aliança per la Sobirania Alimentària a Catalunya ASAC.
- Sales, Albert; Marco, Inés. *La cobertura de les necessitats alimentàries de la població en situació de vulnerabilitat social a la ciutat de Barcelona. Els serveis d'àpats cuinats*. Febrer 2014.

www.bcn.cat/barcelonainclusiva
acordciutada@bcn.cat
[@AcordCiutada](https://twitter.com/AcordCiutada)

Promou:

Ajuntament de
Barcelona

